

Безбородова О. Л.

Ленінський районний суд м. Харкова, Харків

д-р наук з держ. упр., проф. Сичова В. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ТА СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ХАРКОВІ НА 2018-2021 РОКИ

У зв'язку з необхідністю реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН № 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 р., ратифікації Стамбульської конвенції виникає інтерес політиків, управлінців, науковців, представників громадянського суспільства до правового механізму гендерної політики. Складовою останнього є програми (державні, регіональні, місцеві) реалізації гендерної політики. В умовах децентралізації державного управління, зростання повноважень органів місцевого самоврядування у даному контексті актуалізується питання щодо створення реалістичних місцевих програм гендерної рівності.

Діючи нормативно-правові акти України поняття «гендер» розглядають із точки зору рівності прав і можливостей жінок і чоловіків. Одним із інструментів забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в Україні є впровадження та належне виконання програм із гендерної рівності. Згідно із Законом України «Про державні цільові програми» (2004 р.) запроваджуються нові державні цільові та місцеві програми (для вирішення проблем галузі або адміністративно-територіальної одиниці), фінансування яких передбачено здійснювати як із державного бюджету, так і з місцевого бюджету та інших джерел [2].

За фактичної децентралізації в Україні відбуваються кардинальні зміни в процесі формування та реалізації програм гендерної рівності. До 2017 р. спочатку затверджувалися Державні програми (наприклад, Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період 2006–2010 рр. та Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на 2013–2016 рр.), а місцеві програми лише відбивали їх основні напрями. В умовах децентралізації уперше в Україні створення та ухвалення регіональних, міських програм

випереджає за часом створення відповідних програм на національному рівні.

Рішенням 16 сесії Харківської міської ради (далі – ХМР) 7 скликання (08.11.2017 р.) прийнято Комплексну програму реалізації гендерної та сімейної політики в Харкові на 2018-2021 роки (далі – Програма). Для вирішення питань гендерної та сімейної політики при розробці Програми були враховані напрацювання науковців, Координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї, гендерному насильству та протидії торгівлі людьми, Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту ХМР та Департаменту праці та соціальної політики ХМР.

Однією з особливостей прийнятої Комплексної програми реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018–2021 роки є поєднання в ній питань гендерної і сімейної політики. Такий підхід передбачає укріплення сім'ї через руйнування традиційних гендерних стереотипів, формування позитивного ставлення до рівного розподілу домашніх обов'язків, відповідального ставлення до батьківства. В інших містах України приймаються окремі програми гендерної рівності або програми соціального розвитку, що містять блоки, присвячені певним напрямкам досягнення гендерної рівності.

Серед основних пунктів Програми є формування нормативно-правової бази забезпечення гендерної політики на місцевому рівні, культури миру та толерантності, протидія гендерно зумовленому, домашньому насильству та торгівлі людьми, досягнення гендерної рівності, підтримка інститутів сім'ї [1]. Представляється знаковим, що заходи щодо запобігання гендерно зумовленому та домашньому насильству є третім із 7 основних напрямів виконання Програми [1; 4, с. 139]. У даному розділі, зокрема, зазначено необхідність формування та оновлення бази даних органів, установ, організацій, які надають послуги із захисту та підтримки жертв гендерно зумовленого насильства; розвиток інфраструктури захисту від насильства шляхом розширення мережі закладів, установ та сервісів із надання допомоги постраждалим; забезпечення діяльності мобільних бригад екстреного та кризового втручання; координація діяльності з попередження насильства в сім'ї та гендерного насильства [1].

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів бюджету міста Харкова на 2018-2021 роки, а також інших передбачених

законом джерел. Для вирішення завдань Програми на 17 сесії ХМР 7 скликання (20.12.2017 р.) затверджено кошторис витрат [3]. Обсяг фінансування на 2018 рік складає 10 243 053,00 грн., що будуть виділені за рахунок коштів бюджету міста Харкова [3]. Серед основних напрямків фінансування Програми можна зазначити виготовлення та розповсюдження інформаційно-просвітницьких матеріалів, відеоматеріалів, проведення інформаційно-просвітницьких заходів із питань протидії гендерно зумовленому та домашньому насильству, спрямованих на формування у членів територіальної громади стійких переконань щодо неприйнятності та неприпустимості насильства, проявів дискримінації за гендерною ознакою, подолання стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка в соціумі, формування культури гендерної рівності. Програмою передбачається фінансування діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (9 районних у місті та міського), а також Центру допомоги жінкам, постраждалим від насильства (відкритого 02.12.2016 р., а з січня 2018 р., за ініціати́ви міської влади, вперше в Україні перетвореного на Комунальний заклад). Ці комунальні заклади постійно надають соціальні послуги та здійснюють соціальну роботу з жертвами домашнього та гендерно зумовленого насильства.

Реалізація даної Програми відбуватиметься за взаємодії міської влади з громадським сектором. Так, 12.12.2017 р. на засіданні Координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї, гендерного насильства, протидії торгівлі людьми ХМР обговорювалося налагодження взаємодії влади (4-х Департаментів ХМР – (1) у справах сім'ї молоді та спорту, (2) праці та соціальної політики, (3) освіти, (4) охорони здоров'я) та 15 громадських організацій, у т.ч. Молодіжної ради при міському голові, а також центрів гендерної освіти вищих навчальних закладів. Така взаємодія міської влади та громадського сектору свідчить про застосування мережевого підходу в діяльності виконкому ХМР [4, с. 139]. Мережевий підхід змінює розуміння держави / органів місцевої влади як основних агентів політики, засвідчує ролеву рівність владних інститутів та громадянського суспільства, обумовлює їхню інституційну взаємодію в розробці та реалізації політичних рішень, обмін своїми ресурсами через існування певного спільного інтересу.

Таким чином, особливостями Комплексної програми реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018-2021 роки є:

- поєднання питань гендерної і сімейної політики з метою укріплення сім'ї через руйнування традиційних гендерних стереотипів, формування позитивного ставлення до рівного розподілу домашніх обов'язків, відповідального ставлення до батьківства;
- приділення значної уваги питанням протидії гендерно зумовленому, домашньому насильству та торгівлі людьми (через близькість м. Харкова до зони збройного конфлікту на сході України);
- фінансування не лише окремих заходів Програми, але й комунальних закладів, що надають соціальні послуги та здійснюють соціальну роботу в рамках реалізації гендерної політики на місцевому рівні;
- горизонтальна взаємодія 4-х Департаментів Харківської міської ради, а також застосування мережевого підходу через взаємодію влади з громадськими організаціями.

Література

1. Комплексна програма реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018-2021 роки [Електронний ресурс] : затверджена Рішенням 16 сесії Харківської міської ради Харківської області 7 скликання від 08.11.2017 № 833/17. – Режим доступу : <http://kharkiv.rocks/reestr/663869>
2. Про державні цільові програми [Текст] : Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV // ВВР України. – 2004. – № 25. – С. 352.
3. Про затвердження кошторису витрат на виконання Комплексної програми реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018-2021 роки за рахунок коштів бюджету міста Харкова на 2018 рік [Електронний ресурс] : Рішення 17 сесії Харківської міської ради Харківської області 7 скликання від 20.12.2017 № 917/17. – Режим доступу : <http://kharkiv.rocks/reestr/665353>.
4. Сичова В. В Запобігання та протидія гендерно-обумовленому насильству як напрям гендерної політики м. Харкова / В. В. Сичова // Модифікація концепції соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи в Україні у контексті реалізації Цілей сталого розвитку суспільства : матеріали Всеукр. наук.-пр. конф., Харків – Куряж (14 грудня 2017 року) / Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової. – Харків : ФОП Петров В. В., 2018. – С. 138–140.